

vert, at det ikke gør en afgørende forskel, om det er den ene eller den anden side af Folketinget, der har regeringsmagten. Regeringsskift fører kun til justeringer af den politiske kurs ... Ud fra et demokratisk synspunkt mangler der magtfordeling i det danske politiske system. Den udøvende og den lovgivende magt er godt og grundigt rodet sammen ... Højesteret har ganske vist sagt ja til at påtage sig rollen som forfatningsdomstol, men i praksis virker den tandløs. (s. 367-68)

Friisberg er her ikke længere historikeren, der skildrer politiske begivenheder og aktører over en periode på 180 år, men politologen, der med fordel af at kende den historiske udvikling og vide noget om konkrete politiske spørgsmål i fortid og nutid kan generalisere om demokratiets aktuelle situation og den politiske magtfordeling. At der i en så detaljeret og vidtspændende fremstilling indsniger sig nogle fejl og mangler, betyder mindre, når læseren får et så velbegrunder bud på, hvem der styrer landet.

Måske er det en fordel, at dette bud kommer fra en forfatter, der ikke er tæt forbundet med den politiske og kulturelle elite, men kommer udefra og i allerbedste forstand fra udkantsdanmark, hvor uafhængighed og nøgternhed er i højsædet.

Palle Svensson

| ANDRÉS BRINK PINTO & MARTIN ERICSSON (RED.): *Politik underifrån. Kollektiva konfrontationer under Sveriges 1900-tal*, Arkiv förlag, Lund 2016, 214 s., 178 SEK.

Denne bog følger op på en tidligere publikation med titlen *Det stora elefantupploppet och andra berättelser från Sveriges bråkiga 1800-tal* (2011) redigeret af de samme to historikere fra Lund. Formålet med begge antologier er at udfordre det herskende konservative og socialdemokratiske historiesyn, der betoner nationalt sammenhold og harmoni. Desuden satser man på at nå ud til et bredere publikum, eftersom alle bidragene er skrevet på et letforståeligt svensk og uden de sædvanlige historiografiske, metodiske og teoretiske overvejelser, som denne type studier ellers er så rig på – med følgende væsentlige undtagelse: Hvor Elefant-bogen sluttede med en kort henvisning til den historiografiske tradition for studiet af kollektive folkelige protester med navne som E.P. Thompson, Eric Hobsbawm, James C. Scott og den svenske historiker Rolf Karlbom, dér åbner den nye publikation med et kapitel, „Verktygslåda för konfliktforskare“, skrevet af Andrés Brink Pinto, Martin Ericsson og Stefan Nyzell. Ambitionsniveauet er helt klart skruet i vej-

ret, og med henvisning til forskningsfeltet „contentious politics studies“ søger man at afstikke nogle retningslinjer, der gør det muligt at studere sociale og politiske protester og bevægelser i en bredere samfundsmæssig kontekst. Et nøglebegreb er „konfliktrepertoire“ (*repertoire of contention*), som er udviklet af den amerikanske sociolog og historiker Charles Tilly med det formål at undersøge, hvorledes folkelige protestformer har ændret sig i Europa de sidste mange hundrede år. Helt så ambitiøs er denne bog dog ikke. I stedet har man begrænset sig til en række punkt- og casestudier fra begyndelsen af 1900-tallet til vore dage husbesætterbevægelser i Sverige.

Den første case drejer sig om „Rösträttskravallerna i Stockholm 1902 och den återvunna demonstrationsrätten“. Retten til frit at samles rækker i princippet tilbage til 1864, men blev af myndighederne siden indskrænket og stærkt reguleret. Tre demonstrationer henholdsvis den 13., 20. og 27. april 1902 som led i kampen for en mere lige og demokratisk stemmeret satte imidlertid i den grad statsmagten under pres og åbnede for, at befolkningen i højere grad kunne benytte demonstrationen (og det vil især sige den velorganiserede og kontrollerede demonstration) i en politisk sags tjeneste. Det disciplinerede demonstrationsoptog som udtryk for værdighed, sammenhold og engagement passede godt til den voksende arbejderbevægelses bestræbelser på at tilkæmpe sig større magt på fredelig, men bestemt vis (det samme gælder i lige så høj grad for den danske arbejderbevægelse). Ikke alle var enige i denne strategi, og især de politiske partiers ungdomsorganisationer udfordrede deres egne organisationer og statsmagten, og det vil overvejende sige politiet, med mere uregerlige og til tider voldsomme aktioner. Det skete i 1906, da ungsocialisterne drog gennem Helsingborgs gader med plakater, hvor der stod skrevet „Bort med militarismen. Krig är brodersmord“, bl.a. som en reaktion på den våbenraslen, der fulgte i kølvandet på unionskrisen i 1905. En anden milepæl i svensk historie indtraf i 1917, da landet blev ramt af omfattende demonstrationer og strejker som følge af knaphed på fødevarer og krav om udvidelse af stemmeretten. Strejkende arbejdere og demonstrerende soldater blev i Stockholm og andre byer mødt af beredent politi med dragne sabler, og gaderne genlød af råb om ned med kongen og leve republikken. Den socialdemokratiske leder Branting kunne se fordele ved at have folket „mullrande utanför“, og det lykkedes da også at få gennemført en udvidelse af valgretten og indført en 8-timers arbejdsdag. Et tydeligt bevis på, hvorledes politik „nedefra“ spiller sammen med politik „oppefra“.

Efter disse tre bidrag, der alle fokuserer på centrale spændinger og knudepunkter i Sveriges nyere historie, følger en række lokalstudier, der bl.a. omhandler striden mellem arbejderungdom og politi i Eskil-

stuna 1937 om „rätten att få suppa sig full“, om nytårs- og ungdomsuro-lighederne i Malmø 1946/47, om en strejke blandt rengøringsdamer i Borlänge 1974-75, kampen for at stoppe vandkraftværket i Sölvbacka strömmar 1972-79 og striden om brandstationen i Jönköping 1982 for at slutte med en husbesætteraktion på Ringgatan i Malmø 1990, der var inspireret af den samtidige danske BZ-bevægelse. Alle disse mindre lokale aktioner og konflikter, der isoleret set kan forekomme ubetydelige, afslører imidlertid grundlæggende magt- og beslutnings-strukturer i det svenske samfund, hvad der ikke mindst skyldes, at undersøgelserne af dem er godt skrevet og bygger på solide kildestudier.

Som forfatterne til det indledende kapitel er inde på, bør de mikro-historiske studier suppleres med kvantitative makrohistoriske undersøgelser af konfliktudviklingen i det svenske samfund. Kun derigennem vil man nå til en dybere forståelse af, hvilken rolle sociale og politiske konflikter og dermed „politik underifrån“ indtager i det svenske samfund til forskellige tider. Men grænsen sættes ikke kun ved det svenske samfund, for sammen med norske, finske og danske historikere og samfundsforskere har man under overskriften „politik underifrån“ stiftet et forskernetværk til fremme af studiet af politiske konflikter, sociale bevægelser og civilsamfund. Netværket, hvori jeg selv deltager, er åbent for alle historikere og samfundsforskere, afholder seminarer i de nordiske lande, driver forskellige forskningsprojekter og udgiver antologier på nordiske og engelske forlag.

Flemming Mikkelsen

| PER HÖJEBERG: *Utmaningarna mot demokratins skola. Den svenska lärarkåren, nazismen och sovjetkommunismen 1933-1945*, Lunds universitet, Historiska institutionen, Studia Historica Lundensia, volym 22, Lund 2016, 232 s., 297 SEK.

Per Höjeberts svenske doktorafhandling analyserer den svenske lærerstands syn på henholdsvis det nazistiske (tyske) og det sovjetiske system og i særlig grad de to systemers skoleopfattelser og skolesystemer. Studiet bygger videre på samme forfatters licentiatafhandling om svenske læreres syn på det nazistiske Tyskland og dets skolesystem (*Utmanad av ondskan: Den svenska lärerkåren och nazismen 1933-1945*, Lunds universitet, Lund 2011). Det nye studie indeholder foruden de svenske læreres syn på nazismen også en kort analyse af synet på sovjetkommunismen og den sovjetiske skole samt en komparation mellem de to analyser. Höjeberts udgangspunkt er, at lærerstanden som helhed har et udgangspunkt i synet på de to autoritære systemer, der udspringer af, at den svenske skole ses som et entydigt udtryk for det de-